

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zneužití práva v pracovněprávních vztazích

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 1815/2018 ze dne 31. 10. 2019 uvedl, že neshledává důvody ke změně svého právního názoru, dle kterého v pracovněprávních vztazích je zneužitím práva třeba rozumět toliko jednání, které je „vedeno přímým úmyslem způsobit jinému účastníku újmu“. Tento právní názor byl Nejvyšším soudem sice formulován již v roce 2000 a za účinnosti jiného zákoníku práce (zákon č. [65/1965](#) Sb.), ale dle Nejvyššího soudu ČR zůstává současná právní úprava „v podstatě nezměněná“ a uvedený právní názor proto nadále platný.

Změna uvedeného právního názoru, byl-li vůbec někdy správný, dle názoru autora tohoto článku namísto je, a to nejen pro změněnou právní úpravu, ale i kvůli navazující, nedávné a poměrně přesvědčivě odůvodněné judikatuře samotného Nejvyššího soudu ČR. Tato změna by přitom mohla omezit např. úspěšnost těch žalob na neplatnost výpovědi, které jsou podávány jen s cílem získat neodůvodněný majetkový prospěch.

Výchozí rozhodnutí

Za výchozí rozhodnutí, dle kterého mohl být výkon práva plynoucího z pracovněprávních vztahů považován za zneužívající (a proto zakázaný), pouze pokud byl veden přímým úmyslem poškodit druhou stranu právního vztahu, je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 992/99 ze dne 28. 6. 2000. Nejvyšší soud ČR v něm tak interpretoval toto ustanovení § 7 odst. 2 již neúčinného zákoníku práce z roku 1965, ve znění účinném do 31. 12. 2000 – *Nikdo nesmí výkonu práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů zneužívat na újmu jiného účastníka pracovněprávního vztahu.*

Svůj závěr, že přímý úmysl poškodit druhou stranu smluvního vztahu je podmínkou použití zákonného zákazu zneužití práva, odůvodnil Nejvyšší soud ČR v odkazovaném rozhodnutí velmi stroze. Lze proto jen spekulovat, že uvedený požadavek byl založen na užití slovního spojení *na újmu*, které bylo součástí citovaného ustanovení. Takový výklad je ovšem bez dalšího nepřesvědčivý, neboť jednání *na újmu* nutně neznamená jednání s přímým úmyslem někoho poškodit; slovní spojení *na újmu* totiž spíše definuje objektivní okolnosti následku jednání než subjektivní vztah jednajících osoby k následku.

Navíc, bylo-li slovní spojení *na újmu* použito dalšími, tehdy účinnými předpisy, ze znění ustanovení, která jej obsahovala, je zjevné, že jím zákonný požadavek na přímý úmysl jednajících osoby jednat ke škodě druhého formulován nebyl.

Lze zmínit např. § 142 odst. 3 věta druhá zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, který upravoval povinnosti soudu při rozhodování o vypořádání spoluvlastnictví – *„Zrušení a vypořádání spoluvlastnictví nemůže být na újmu osobám, kterým přísluší práva na nemovitosti váznoucí“*. Z účelu tohoto ustanovení plyne, že obecným soudům ukládalo víc než jen nejednat v přímém úmyslu poškodit některou z osob, které příslušelo věcné právo na nemovitosti.

Další právní předpis, tehdy platný trestní zákoník (zákon č. [140/1961](#) Sb.), který obsahoval mj. zákonnou definici přímého úmyslu, slovní spojení *na újmu* vůbec neobsahoval^[1].

Současná právní úprava zneužití práva

Ke dni publikace tohoto článku je normou, která upravuje zneužívající výkon práva, a to pro celou oblast práva soukromého, tedy i pro pracovněprávní vztahy, ustanovení § 8 zákona č. 89/2012, občanský zákoník. Dle něj „Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany“. Toto ustanovení již slovní spojení *na újmu* neobsahuje, a neobsahuje ani žádné jiné, které by bylo k uvedenému slovnímu spojení rovnocenné nebo jen obdobné. Nelze přitom říct, že by přímý úmysl poškodit druhého byl vlastní pojmu *zneužití*, tedy že by vyplynul jako jediný subjektivní vztah osoby k předpokládanému následku z analýzy pojmu *zneužití*.

Nejvyšší soud ČR přitom za zneužití práva dle § 8 občanského zákoníku považuje výkon práva *v rozporu s jeho účelem, kdy je právo vykonáno, ačkoliv nositel tohoto práva nemá žádný skutečný nebo jen nepatrný zájem na jeho výkonu, resp. se projevující jako rozpor mezi užitkem oprávněného, k němuž výkon práva skutečně směřuje, a užitkem oprávněného, pro nějž je právo poskytnuto, který v krajní podobě může nabýt povahu tzv. šikany, která je výkonem práva za účelem poškození druhé strany* (viz např. rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 1341/2017 ze dne 28. 3. 2019). Uvedené lze vyložit tak, že dle senátu Nejvyššího soudu ČR 22 Cdo výkon práva *za účelem poškození druhé strany* je toliko krajním případem zneužití práva a že o zakázané zneužití práva ve smyslu § 8 občanského zákoníku se jinak jedná vždy, když je právo vykonáno v rozporu s jeho účelem, bez ohledu na formu zavinění takového výkonu.

Tomu odpovídá i další názor Nejvyššího soudu ČR prezentovaný v novém rozhodnutí sp. zn. 31 ICdo 36/2020 ze dne 10. 6. 2020, které si díky své přesvědčivosti zasloužilo i několik komentářů od odborné veřejnosti (i na webu epravo.cz či v Bulletinu advokacie 9/2020). Byť Nejvyšší soud ČR v něm vykládal zejména pojem *zjevného narušení veřejného pořádku* obsažený v ustanovení § 588 občanského zákoníku, vyložil také výše zmíněný § 8 téhož předpisu (tj. „Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany“). Nejvyšší soud ČR uvedl, že *Adjektivum „zjevné“ ... nelze chápat ve smyslu požadavku na určitou intenzitu zneužití práva, s tím, že v případě „málo intenzivního“ zneužití práva bude ochrana zneužívajícímu jednání poskytnuta. Takový výklad je nepřijatelný; zneužití práva je protiprávním jednáním a nelze mu přiznat ochranu. Rozumíme-li „hodně intenzivním“ zneužitím práva zneužití (přímo) úmyslné, a „málo intenzivním“ např. zneužití vědomě nedbalostní, i tímto rozhodnutím je přímý úmysl poškodit druhou stranu coby podmínka pro zákaz výkonu práva jako zneužívajícího, jak je popsána výše, odmítnut. Zde je namísto znovu připomenout, že § 8 občanského zákoníku je třeba aplikovat na všechny druhy soukromoprávních vztahů, včetně vztahů pracovněprávních; nelze jej resp. neměl by být interpretován rozdílně dle druhu právního vztahu, na který je aplikován.*

Nad rámec uvedeného lze doplnit, že současný zákoník práce č. [262/2006](http://www.zbuh.cz/262/2006) Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2013, neposkytoval před svou novelou související s přijetím nového občanského zákoníku ochranu právem neaprobovanému výkonu práva tehdy, byl-li výkon v rozporu s dobrými mravy, a ne v rozporu s výslovným zákazem zneužití práva, jak je tomu dnes. Ústavní soud ČR, na rozdíl od Nejvyššího soudu ČR, přitom přímý úmysl jako nevyhnutelnou podmínku pro kvalifikaci výkonu práva jako zakázaného výslovně odmítal. V nálezu sp. zn. II. ÚS 129/16 ze dne 7. 3. 2017 uvedl, že *„uplatněná interpretace § 14 odst. 1 zákoníku práce, podle které je úmysl v jednání podmínkou pro porušení zákazu výkonu práv v rozporu s dobrými mravy, je zjevným a neodůvodněným vybočením ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčeného právního institutu“.*

Závěr

Lze tedy krátce shrnout, že setrvávání Nejvyššího soudu ČR (anebo některého z jeho senátů) na právním názoru, dle kterého je úmysl, navíc přímý, podmínkou pro zákaz právního jednání coby zneužívajícího, nemá oporu ani v textu občanského zákoníku a není ani souladné s jinou judikaturou Nejvyššího soudu ČR. Takto restriktivní, ovšem neodůvodněný výklad § 8 občanského zákoníku

limituje užití zákonného zákazu zneužití práva v praxi v zásadě jen na případy msty vůči druhé straně smluvního vztahu. A současně by například mohl připouštět úspěšnost žalob na neplatnost výpovědi podávaných z ryze formálních nedostatků, podávaných zaměstnanci, který s ukončením pracovního poměru ve skutečnosti souhlasí, ale žalobu na neplatnost výpovědi podají jen kvůli snaze získat neodůvodněný majetkový prospěch. Takový výkon práva by ovšem chráněn být neměl.

Mgr. Igor Hubinský,
advokát

[AK Igor Hubinský](#)

Říční 456/10
110 00 Praha 1 - Malá Strana

Tel. + 420 724 368 260
e-mail: igor@akih.cz

---

[1] Zde stojí za zmínku, že požadavkem na *přímý úmysl poškodit druhého* není formulován požadavek na přímý úmysl ve smyslu trestního práva, ale možná dokonce požadavek na pohnutku, s kteroužto podmínkou deliktní odpovědnosti jsou obecně spojeny další nároky v procesu dokazování. Analýza skutečné povahy uvedeného požadavku jde ovšem nad rámec tohoto článku.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)